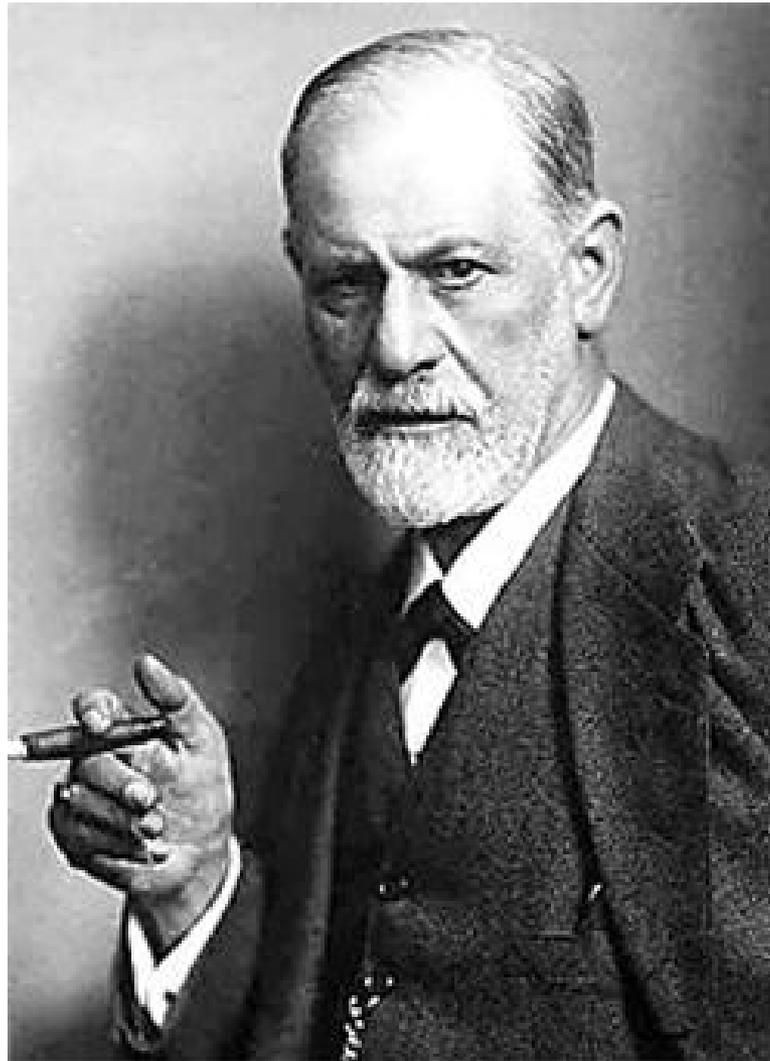

Vývojová teorie Sigmunda Freuda **(1856 - 1939)**

- Patří mezi originální koncepce duševního vývoje člověka.
- Freud považoval za podstatu psychického vývoje vývoj libida - životní energie, kterou spojoval s principem slasti.
- Člověk podle Freuda lokalizuje pocit slasti a blaha v průběhu své ontogeneze do různých tělesných oblastí. Každá vývojová etapa či fáze s sebou nese i určitý model setkávání jedince s okolním světem.

- V době svého vzniku, na přelomu **19. a 20. stol.** vyvolala Freudova teorie duševního vývoje a osobnosti člověka **diskuse i odmítání** a i **dnes se může jevit jako vykonstruovaná a redukcionistická - především pro neobvyklou, specifickou biologizující terminologii, již využívá.**

- Vlastní Freudova koncepce duševního vývoje má **pět stadií**, etap či fází:

1. orální

2. anální

3. falickou

4. latentní

5. genitální

1. Orální fáze časově odpovídá kojeneckému období (první rok).

- **Zdrojem slasti** jsou - jak název naznačuje - ústa (or), jimiž kojeneček přijímá potravu, ale i "poznává svět", udržuje kontakt s matkou i předměty okolo sebe.
- Typickou formou vztahu je v tomto období *inkorporace*:
 - *vytváří se model osvojování,*
 - *zmocňování se předmětu,*
 - *vytvářejí se prvotní vztahy.*
- Jako relikv přetrvává z tohoto období např. **dumlání, dráždění úst a jejich okolí.**
- **Základním vztahem** v tomto období je **vztah k matce** - především **formou identifikace.**
- Jistým mezníkem je v rámci tohoto úseku **dentice**, neboť sáním se potrava neničí, jen inkorporuje, kdežto kousání přináší i prvek agrese a ambivalenci vztahu (to však není negativním prvkem - později může být zpracovaná agrese např. zdrojem přiměřené kritičnosti).
- Proto bývá rozlišována:
 - **orálně závislá fáze,**
 - **a orálně agresivní fáze.**
- **Orální charakter** je psychoanalytický termín pro popis **orální fixace**, chování a prožívání osob vyžadujících zvýšenou péči a pozornost, oporu, podporu a osob zvýšeně závislých na jiných lidech.

2. Anální fáze časově odpovídá období vývoje *batolete* (jeden až tři roky).

- V této etapě se kromě vztahu k objektu **utváří i vztah k sobě samému**, vlastní činnosti a jejím výsledkům.
- Konkurují **motivы retence** (zadržení) a **expulze** (vypuzení) - nejen ve vztahu k vlastním exkrementům.
- Tvoří se **schopnost ovládnání, kontroly i sebekontroly**, vznikají **počátky etického a estetického cítění** - **začíná se utvářet Superego** - ze začátku je prostým odrazem vlivu dospělých, postupně se autonomizuje. **Počátek období vzdoru signalizuje intenzivní rozvoj ega.**
- **Anální charakter** je psychoanalytický termín vyjadřující **anální fixaci**, sklon člověka ke lpění na majetku, na osobním vlastnictví, na penězích a na jejich hromadění, šetrnost až lakomost, tvrdohlavost, umíněnost, autoritativnost a sobectví.

3. Falická fáze se týká období od tří do pěti let dítěte.

- V ní se **dítě značně osamostatňuje**, zabývá se **fantaziemi vlastních schopností, síly, vlivu** (podle Freuda uvažováním o vlastní potenci). V rámci této fáze má značnou autonomii tzv. **oidipovská problematika:**
 - *mění se vztah k rodiči stejného pohlaví,*
 - *je zabarven duchem konkurence, žárlivosti.*
- Řešení spočívá v **identifikaci s rodičem vlastního pohlaví a (částečným) zřeknutím se rodiče opačného pohlaví** (než je "znovuobjeven" v dospělém sexuálním partnerovi).
- **Falický charakter** je psychoanalytický termín označující **falickou fixaci**, přetrvávání preference a zvýšené závislosti syna na matce nebo dcery na otci, což je nežádoucí po uplynutí falického stadia vývoje.

4. Latentní fáze se týká období mezi šestým rokem a nástupem puberty.

- Tomuto stadiu zřejmě nepříkládá S. Freud velkou pozornost, neboť podle něj nedochází k manifestnímu vývoji libida - jakoby tento vývoj na jistou dobu zcela ustával.
- **Latentní charakter** je psychoanalytický termín označující vyřešení Oidipovského (resp. Elektrina) komplexu identifikaci s rodičem stejného pohlaví, klidnou reaktivitu, utlumenost pohlavního pudu, snahu o zdatnost a výkonnost i v oblasti poznávání, dodržování sociálních a etických norem a snaha navazovat dobré sociální vztahy (zejména s vrstevníky). Lze tak označovat i přetrvávající *fixaci latentní fáze*.

5. Genitální fáze

- - je z hlediska vývoje libida **fází terminální, nejvyšší a poslední.**
- **Genitální charakter** má podle S. Freuda ta biologicky a psychosociálně zralá osobnost, která:
 - *plně vyřešila svůj oidipovský komplex;*
 - *propracovala pregenitální ambivalenci;*
 - *a na rozdíl od falického charakteru přikládá objektu a jeho uspokojení stejnou váhu jako uspokojení vlastnímu.*

- **Freudova koncepce psychického vývoje** byla vytvořena za účelem vysvětlit pomocí vývojového modelu různé typy psychických závad a poruch, především neuróz, s nimiž se S. Freud setkával u svých pacientů.
- **Za rozhodující pro utváření a pozdější fungování osobnosti** Freud považoval právě **rané fáze vývoje, období dětství**. Jeho vývojový model je ukončen hypotetickým dosažením zralosti psychiky a osobnosti.
- Freudův koncept vývojových stadií podle transformace libida **přiřazuje každému stadiu určitý typ osobnostní problematiky: typické nové možnosti, traumata i obranné mechanismy.**

V průběhu vývoje se projevují, dotvářejí, aktivují a kultivují kromě pudové vrstvy **"Id"** ("*Ono*") i

osobnostní vrstva **"Superego"** ("*Nadjá*" - zvnitřněné normy, příkazy a zákazy, zásady) a

"Ego" ("*Já*" - převážně vědomá, integrující složka (substruktura) osobnosti).